Před tvou tváří, Pane

Původ materiálu
Jana Hofmanová
Pořadí v lekci
25

Téma

Ježíš uvádí na scénu Boží spravedlnost, která bývá jiná než lidská touha „po krvi“; Boží spravedlnost nikdy není oddělená od Božího milosrdenství a jejím posledním smyslem není trest ale dobro.

Cíle

- Děti uslyší, že Ježíš dává novou šanci i ženě, kterou druzí odsoudili.
- Děti se zamyslí, co nás sbližuje ve společenství, a všimnou si, jakou roli v tom hraje Ježíšovo milosrdenství.
- Děti si zažijí, že je možné posoudit a přitom neodsoudit.

Pro učitele

Biblický text: J 8,1–11

Výkladové poznámky

Oddíl pravděpodobně nebyl původně součástí Janova evangelia; v různých rukopisech ho nalézáme zařazený na různých místech (někdy dokonce u Lukáše); souvislost se zbytkem kapitoly je snad v tom, že Ježíš se tu dává poznat jako **soudce, který ale neodsuzuje** (v. 15).

Olivovou horu evangelisté Mk, Mt a Lk spojují s pašijním příběhem a uvádějí jako místo Ježíšova pobytu; u Jana ale o Olivové hoře (stejně jako o zákonících) nikde jinde nečteme.

Jedná se o **pokoušení**; tím, kdo je tu ve skutečnosti souzen, není žena uprostřed, ale Ježíš — záměrem farizeů a zákoníků je zahnat ho do pasti; nežádají o pomoc s nejasnou kauzou, protože případ, jak ho podávají, byl podle Mojžíšova Zákona jasný (pokud žena byla přistižena při činu…), Ježíš se tedy může buď postavit proti Zákonu, anebo rozsudek potvrdit, a tím jednak jít proti milosrdenství, pro které je znám, a jednak proti římským úřadům, které snad tehdy židům odňaly právo trestu smrti (J 18, 31).

Ježíšovo **psaní prstem po zemi** bývá interpretováno všelijak, ale jedná se o výklady, které z textu nevyčteme; samotné gesto, kdy Ježíš sklání zrak, nehledí na ženu uprostřed, navzdory tomu, že mu ji tam přitáhli, je v evangeliu jakoby důležitější než obsah psaného; prstem Božím bylo podle Ex 31,18 také psáno Desatero.

Podle Dt 17,7 patří **první hod kamenem** při popravě svědkům; mohla to být často právě první rána, která zabíjela.

Nejprve se vytráceli **starší** — tzn. ti, kteří byli více ve vážnosti; ti, kteří měli více odpovědnosti.

Úskalí

Ježíš hřích ženy nezlehčuje ani neomlouvá. Neříká, že „se nic nestalo“, jak jsme na to někdy zvyklí my, když chceme dát najevo odpuštění. Stalo se! Žena se provinila. Ale přesto, že se stalo, tak vývoj jejího života (a smrti) teď nemusí být určen vinou, ale tím, že Ježíš, který by mohl hodit kamenem, protože opravdu je bez hříchu, tak to neudělá. Najednou je její život znovu darovaný.

Pozor, abychom nesklouzli do relativizace, že nic není možné posoudit. Slova „Kdo z vás je bez hříchu, první hoď na ni kamenem!“ se tak někdy užívají, ale nejsou jednoduše novým obecným pravidlem, kterým se teď má řídit např. právní systém. Ježíš svým výrokem v tomto případě odsouvá do patřičných mezí ty, kdo chtěli Zákon zneužít (proti němu), a tak paradoxně sami hřešili. Ukazuje, že znát Zákon a trvat na trestech za jeho přestoupení ještě neznamená naplňovat Boží spravedlnost. I když je vina jasná, odsouzení není jediné řešení. Někdy je i jiná možnost, lepší — odpuštění.

Odkazy

Biblické odkazy: Dt 17,6–7; Lv 20,10; J 5,14; Mt 9,2

Feinbergová Vamoshová, Miriam: *Každodenní život v Ježíšově době.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

Zumstein, Jean: *Slovo v setmělém světě.* Třebenice: Mlýn, 1995.

Gastaldiová, Silvia — Musattiová, Claire: *Lidé bible — život a zvyky.* Praha: Kalich, 2008.

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy.

Pro děti

Předškolní a mladší školní děti

Rozhovor s postavičkou a obrázky

Posaďte se do kruhu na zem a pozdravte se. Doprostřed posaďte postavičku (panenku, biblickou postavičku, obrázek) naaranžujte ji tak, aby na ni byl patrný vztek, zlost, naštvanost.

Děti, dnes je tu s námi někdo, o koho mám starost. Jen se na něj podívejte! Copak se to s ním děje? Není vám ho líto?

(Nechte dětem prostor. Pokud jim ho líto vůbec nebude, že jim bude nesympatický, neopravujte je, snažte se porozumět tomu, jak to vidí, podpořte je, ať své dojmy rozvedou…)

Ten člověk se hrozně zlobí. Co ho asi tak rozzlobilo? Možná… rozbité auto, špatná známka, pošlapaný koberec, bolavý zub… *(Kolem postavičky pomalu dávejte karty se symboly, které odkazují k těmhle věcem a přitom je pojmenovávejte; můžete vybrat např. obrázky z časopisů nebo ze souboru karet „Obrazy života — život v obrazech“.)*

Tenhle člověk se ale zlobí kvůli druhým lidem. Zlobí se, protože není po jeho. A zlobí se dokonce kvůli Ježíši. Viděl Ježíše, jak ráno seděl v chrámu a učil lidi. *(Můžete pro vyprávění použít obrázkovou bibli, nebo vytisknout obrázek viz internetový odkaz.)* A viděl, jak k Ježíšovi přivedli ženu, která provedla něco opravdu špatného. Nebyla věrná své rodině, ohrozila ji. Ta žena měla být potrestána, všem to bylo jasné! Všichni čekali, co Ježíš udělá, a jakpak jí ten trest sdělí… *(Udělejte pauzu; doprostřed postavte misku s pískem a zřetelnými kameny.)*

Tehdy se dokonce za takovou zradu trestalo smrtí. A tenhle náš člověk, který se teď tak zlobí, to moc dobře věděl. A hned to také vykřikl: „Ukamenovat! Ta žena musí být potrestána, aby už nikdy nikdo jiný neudělal to co ona! Ukamenovat!“ *(Začněte z písku vybírat kameny a dávat si je do dlaně.)*

Ježíš ale chvíli mlčel. *(Začněte pomalu prstem psát do písku — kříž nebo srdce.)* Někteří si mysleli, že ten trest napíše tam, ale on jim řekl: „Ten z vás, kdo proti Pánu Bohu nikdy nic neprovedl, ať po ní hodí první kámen.“ *(Necháme pomalu vyklouznout kameny, jeden po druhém, z dlaně na hromádku.)*

Ta slova všechny překvapila. Nikdo totiž není bez hříchu. A tak se ti žalobníčci začali vytrácet; páni učitelé, tátové a všelijak důležití lidé se vytratili jako první. Ježíš zůstal s tou ženou a povzbudil ji: „Ani já tě neodsuzuji. Jdi, vrať se k dobrému životu a už nehřeš!“

Tenhle náš človíček, který je tu dnes s námi, je celý nazlobený. Copak je to za pořádek? Proč Ježíš nepotrestal tu ženu, která si to zasloužila!? Taky se zlobíte spolu s ním?

Možná bychom mu mohli povědět: Podívej se, vždyť to odpuštění, to je přece velká radost. Kdyby ta žena přišla o život, byl by to úplný konec. Ale ona už ví, že není sama, že ji má Pán Ježíš rád, že mu na ní záleží, už ví, že láska je důležitá. A to je mnohem lepší pokračování.

(Vyzvěte děti, ať vám pomohou naskládat kameny do písku do vytvořeného obrazce — srdce nebo kříže, případně doplní další dekorativní materiál kolem.)

Pomůcky: Biblická postavička nebo panenka, obrázky se symboly toho, co nás zlobí, miska s pískem a se zřetelnými kameny, příp. další dekorační materiál (oblázky, květiny, korálky, kousky barevné čtvrtky).

Vyprávění

Malý Daniel se zrovna strkal s Benem, až se misky s kaší k večeři otřásly. „Koukej se mi omluvit, ty lumpe, nebo uvidíš! Je to všechno tvoje vina! Kdybys nebyl tak otravnej, tak jsme mohli v klidu prozkoumat vinici starého Efraima a nikdo by si nás ani nevšimnul. Kvůli tobě teď máme zaracha!“ Daniel se na mladšího Benjamina pěkně zlobil. Kdyby bylo po jeho, žádnou večeři by mu nedal a ještě by ho pěkně zbil. Jen ať si jde klidně kňučet k mamince, když je to takový mrňous. Příště ho nechá doma a průzkumné výpravy bude už vždycky podnikat jen s Matoušem!

Kudrnatému Benjaminovi v natržené košilce to bylo líto. Měl na krajíčku. Copak on může za to, že dostal takový strach? Byl si skoro jistý, že zaslechl v dálce výt vlka… proto na vinici sebral tu Efraimovu sekyrku a strčil si ji pod košili. A copak vy byste nezavýskli, kdybyste se tak báli vlků a kdyby vás pod košilí studila tajně sebraná sekyrka? No jistě, že pak už to šlo ráz na ráz: Starý Efraim ho uslyšel, uviděl je a hnal je holí až pod kopeček. Prý co mu boří zeď a jestli vědí, co se jim mohlo stát, a že jsou zloději, a vůbec — ať už mu nechodí na oči!

Daniel s Benem teď sedí na zemi a ještě je bolí zadek od výprasku. Mračí se na sebe.

Daniel už se těší, až bude po večeři a pěkně to Benovi vytmaví. Zaslouží si pořádný trest za tu krádež sekyrky i za to, že kvůli němu dostal výprask. Jenomže zrovna ve chvíli, kdy Bena pořádně žďuchnul do žeber, zaslechli na ulici hlasitý rozruch, vzrušený hovor a pozdvižení. Dan i Ben vyskočili. Jako by toho dnes bylo málo. Honem spěchají, aby se sami přesvědčili, co je to za pozdvižení, až málem zakopli jeden o druhého.

„Jen si představte, co se ráno stalo v chrámu!“ volá teta Sára na sousedky. „Ráno tu ženskou přitáhli tři chlapi jako by to byla nějaká ovce. Vypadalo to, že už to má spočítané. Kamenovat ji chtěli! Všichni její sousedé o tom mluví. Prý ji našli v domě cizího muže a není žádná pochybnost, že si zaslouží trest za cizoložství.“ Tomu Dan s Benem moc nerozuměli, ale muselo to být něco moc závažného. Něco jako zrada. „Jasně, že si zaslouží potrestat!“

přikyvuje Dan. Ale Benovi v natržené košilce se sevřelo srdce. Přemýšlel, jestli to byla stejná zrada, jako když sebral Efraimovu sekyrku a zradil bráchu, a jak asi té ženě bylo, když ji přede všemi táhli, aby ji potrestali, jaký musela mít strach. Už ji popravili?

„Jenomže…“ pokračuje teta Sára „pak v poledne vyhlížím z okna a vidím ji, jak jde v tom největším horku, kdy je každý schovaný, ke studni pro vodu, asi aby ji nikdo neviděl! Jen si to představte, ten Ježíš, který teď chodí po městě, ji prý neodsoudil!“ „Cože, jak se to stalo?“ vyzvídali sousedé jeden přes druhého. „Ježíš řekl těm, kdo ji přitáhli, ať po ní první hodí kámen ten, kdo je bez viny. A to se samozřejmě nikdo neopovážil. Vždyť to by byla veliká lež, kdybychom si mysleli, že jsme sami před Pánem Bohem bez hříchu… A když se všichni vytratili a nikdo ji neodsoudil, i Ježíš ji propustil; řekl, ať jde a už dál nehřeší…“ skončila teta Sára. Sousedky i děti, které se seběhly, zůstaly chvilku překvapeně koukat: „Ale jak je to možné? Co teď s ní bude dál?“ ozvala se jedna. „Já bych jí ani ruku nepodala,“ odpověděla druhá. „Nikdy by mě nenapadlo, že někdo může mít tak velikou lásku, že by se zastal takové ženy a odpustil jí…“ zamyslela se teta Sára.

Dan s Benem se teď na sebe dívali. „Proč to ten Ježíš udělal?“ přemýšlel Daniel. Vždyť to přece není vůbec spravedlivé! Ale Ben byl celý naměkko, měl oči sklopené, aby nebylo vidět, že v nich má slzy. Ani by neuměl povědět, jak byl rád. To kvůli Ježíši a kvůli té ženě, že to s ní tak dopadlo. Tolik by si přál, aby mu Dan odpustil, jako Ježíš odpustil té ženě! Tolik by si přál, aby mu zase věřil a bral ho jako bráchu… Daniel se na něj chvíli díval. Vztek už ho dávno přešel, bít už ho nebude, ale musí si to celé ještě nechat projít hlavou. Zdálo se mu, že ten Ježíš přišel na to, jak průšvihy vyřešit líp. Podal radši mladšímu bráškovi misku s kaší a postrčil ho zpátky k večeři.

Starší školní děti

O společenství vzniklém kolem odpuštění

1) Vyzvěte děti, ať se postaví do kruhu. Stoupněte si do středu a vyzvěte děti, ať se vždycky postaví tak daleko od vás, podle toho, jestli by chtěly být u situace, o níž mluvíte (pak si stoupnou blíž k vám), nebo jestli by chtěly být daleko, trochu dál, co nejdál atd. (Pokud je méně místa, nebo se děti příliš neznají, je možné totéž znázorňovat pomocí figurek z „Člověče nezlob se“ na stole.)

2) Čtěte následující situace a děti ať ukazují, jestli chtějí být u toho, když „…se zdarma rozdává čokoláda / rodiče volají — vyskládejte nádobí z myčky / parta pomlouvá spolužáka / do třídy přijde oblíbený youtuber / kamarád je nemocný / třída jde místo vyučování do kina / přišlo se na to, že jsem provedl něco zlého / v kostele je koncert…“

3) Čtěte biblický příběh s pauzami a děti ať pokračují v předvádění, jestli by chtěly být u toho:

Všichni se vrátili do svých domovů. Ježíš však odešel na Olivovou horu. Na úsvitě přišel opět do chrámu a všechen lid se k němu shromažďoval. On se posadil a učil je. *(Kde stojíme?)*

Tu k němu zákoníci a farizeové přivedou ženu, přistiženou při cizoložství; postaví ji doprostřed *(Kde stojíme?)*

a řeknou mu: „Mistře, tato žena byla přistižena při činu jako cizoložnice. V zákoně nám Mojžíš přikázal takové kamenovat. Co říkáš ty?“ *(Kde stojíme?)*

Tou otázkou ho zkoušeli, aby ho mohli obžalovat. Ježíš se sklonil a psal prstem po zemi. *(Kde stojíme?)*

Když však na něj nepřestávali naléhat, zvedl se a řekl: „Kdo z vás je bez hříchu, první hoď na ni kamenem!“*(Kde stojíme?)*

A opět se sklonil a psal po zemi. Když to uslyšeli, vytráceli se jeden po druhém, starší nejprve. *(Kde stojíme?)*

Až zůstal sám s tou ženou, která stála před ním. Ježíš se zvedl a řekl jí: „Ženo, kde jsou ti, kdo na tebe žalovali? Nikdo tě neodsoudil?“ Ona řekla: „Nikdo, Pane.“ Ježíš řekl: „Ani já tě neodsuzuji. Jdi a už nehřeš!“ *(Kde stojíme — tady děti vyzvěte, ať poví, co by je zajímalo, kam by se vydaly. Za ženou, za Ježíšem, za těmi, kdo se vytratili?)*

3. Reflektujte společně: kdy děti jednaly shodně? Byla nějaká situace, kdy někdo byl raději blíž a někdo dál? Proč? Bylo by naše rozestavění jiné, kdybychom měli zavázané oči? Co nás spojuje? (Zvědavost, touha zažít něco dobrého, strach.) Co nás od sebe vzdaluje? (Strach o sebe, zahanbení, neochota ujmout se úkolu…).

4. Dejte dětem chvíli času, aby každý zapsal, co Ježíš udělal: pro ženu, pro ty, kdo ženu přivedli, pro nás… (v případě méně zdatné skupinky je možné požádat, aby každý vybral v bibli verš, který se mu zdá nejdůležitější). Odpovědi si sdělte.

5. Kdy ve sboru (v církvi, ve společnosti) zažíváme, že jsme si blízko? (S Kristem kolem stolu Páně; při vyznání vin a víry; při pozdravu pokoje; při společné práci; u diakonie; u pohoštění…) A kdy jsme si daleko? (Lidé spolu nemluví kvůli konfliktům; soudí druhé pro jejich původ, orientaci, chudobu…). Závěr: Kde je uprostřed živý Kristus, kde si připomínáme, že nám samotným odpouští a že nás povolává k lásce a službě, tam se děje něco dobrého, u toho chceme být, to nás vede ke společenství a k dobrému.

Liturgie

Písně

Před tvou tváří, Pane (SV 276); *Nové přikázání* (SV 364); *Kdo na kolenou klečí* (SV 148); *Odpusť* (SV 233); *V království Božím* (SV 359); *Tak, jaký jsem, ač nemám nic* (EZ 504); *Má Pán Ježíš, má mě rád* (EZ 539); *Ježíš hříšné přijímá* (EZ 693); *Tvá, Pane, láska* (EZ 635); *Všichni, kdo skládají* (BTS 10)

Biblický text k zapamatování

Jako Pán odpustil vám, odpouštějte i vy. Mějte lásku, která všechno spojuje k dokonalosti. (Ko 3,13 b–14)

Rituál

Na plakátu společně hledejte obrázek, který symbolizuje dnešní vyprávění.

Zapalte svíčku jako znamení světla, chyťte se kolem dokola za ruce a opakujte či zpívejte refrén „Ty jsi hoden žehnání a chvály, tvoji moc a sílu slavíme. Před tebou se Pane Kriste, Králů králi, dobrovolně skláníme.“ (SV 215, EZ 632)

Na začátku setkání můžete recitovat úvod Janova Prologu (J 1,1): Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.

Okénko do bohoslužeb

Přineste si s sebou pytlík kamenů a pytlík lístečků s napsanými slovy.

Víte co mám v tomhle pytlíku? Je plný kamení… k čemu mi asi tak budou. Co byste s ním podnikli? Hrát si s nimi, vyskládat mozaiku, vysypat do květináče, házet „žabky“… Ale taky je možné házet je po někom. Kamenem je možné také pořádně ublížit. Dokonce zabít.
V některých zemích je dodnes možné potrestat člověka tak, jak o tom čteme i v bibli: ukamenováním. Když člověka do hlavy zasáhne veliký kámen, tak zemře.

No a co ten druhý pytlík? Ten je plný slov. (Vytahujeme z něj slova: „Táhni!“ „Promiň“ „Odpouštím.“ „Zabít!“ „Nenávidím tě…“) I slovy se dá ublížit, trestat, zranit nebo dokonce zabít. A i slovem je možné něco postavit, nebo stvořit… Příběh o kamení a kamenování, o tom, co k němu pověděl Ježíš svým slovem, se děti dozvědí v nedělce, kde bude jejich bohoslužba pokračovat.

Modlitba

Dobrý a spravedlivý Pane, ty se o nás staráš jako dobrý pastýř. Vedeš nás a učíš, napomínáš, abychom se ti neztratili a nebyli z nás lumpové, kteří se jen navzájem trestají. Děkujeme. Prosíme, starej se takhle o nás i o naše kamarády, rodinu i sbor dál. Amen.

Kam dále

Obrázek vhodný k rozhovoru pro předškolní a mladší děti

Malování do písku (youtube)

Odkaz na píseň

Před tvou tváří, Pane, nemám vůbec nic

Nové přikázání (SV364)

Kdo na kolenou klečí, vídá dál

Odpusť, že dnes tak jako včera

V království Božím místa dost

Tak, jaký jsem – ač nemám nic

Má Pán Ježíš, má mě rád (EZ539)

Ježíš hříšné přijímá! Povězte to všem, kdo bloudí

Tvá, Pane, láska nám sílu dává

Cílová skupina

Předškolní

Mladší školní

Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami IV (s apoštoly, s Janem a celou církví)

Biblický odkaz (kat)

Jan 8,1–11